

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, 1680

47. An Monialis, quæ sumit potionem, vel pugnīs se cedit, vt abortum faciat, incurrat in censuram? Et quid est dicendum de alio propinante potionem pro abortu facienda Moniali, illa consentiente ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76372)

mento, & agor, por la persona de un lego, al Clerigo, incurse esta descomunion. A lo qual respondo. Lo primero, que bien puede el Iuez Ecclesiastico prender a su subdito por un lego, como expressemente dize un texto; mas no puede agorale por tercera persona, sino es que sea Clerigo, o Frayle, y si el puede comodamente hazerlo por si mismo, no puede agorale por tercera persona, como consta de otro texto, y assi el lego que le atormenta, incurse la censura, sino es que no huviesse Clerigos idoneos para esso, como dizen Panormitano, Sylvestro, Navarro: y dize mas Panormitano, que el Iuez que siguiendo la costumbre, atormentasse, o agorasse a un Clerigo, por la persona de un lego, no incurriria la censura, aunque pecaria. Ita ille. Sed ego puto, ratione consuetudinis, Superiores Ecclesiasticos torquentes, & contingentes Clericos per laicum, neque in censuram incidere, neque in peccatum: & ita tenet, & probat P. Leone de censur. recoll. s. n. 265. & sequent. cum Portello in dubio Regular. verb. Correctio, num. 47.

RESOL. XLV.

An percuiens Religiosum invalidè professum incidat in censuram?

Et an hoc procedat etiam si propria culpa, & non tantum Religionis sit nulliter professus, imò & si contra iura receptus sit? Ex part. 9. tract. 4. Resol. 34.

§. 1. **A**ffirmativè respondet Pater Bordonus in consil. regular. tom. 1. resol. 28. n. 24. [Quia, licet Professio faciat Religiosum, & non habitus; tamen in ordine ad gaudendum hoc privilegio sufficit solius habitus Religiosi assumptio, ut constat in Novitio, qui ex sola habitus assumptione dicitur participare hoc privilegium: ergo idem dicendum est de invalidè Professo: nam in hoc equiparatur Novitio: & id puto procedere, etiam si, ex propria culpa, & non tantum Religionis, sit nulliter Professus; imò et si contra iura receptus sit: quia sic receptus non attenditur ut persona talis, sed ut aliquale membrum Religionis, cui immediate hoc privilegium conceditur: dum enim habitum gestat, intelligitur subesse Religionis; tam quoad privilegium fori, quam Canonis; aliter Religionis decus, & exemptio periclitaretur, si quoad utrumque esset de foro laicorum: dimisso autem habitu rediens ad sæculum, sit de illius foro, & non amplius gaudet eo privilegio; cum non sit deinceps sub eo statu Religionis.] Ita ille. Sed hoc non caret difficultate: nam est dispar ratio inter Novitium, & inter nulliter professum. Ille enim gaudet privilegiis Professorum, quia est in via ad professionem: iste autem non est Professus, nec vult profiteri, cum possit, & sua culpa ita manet in Religione; ut suppono: ergo non debet gaudere privilegiis Religionis.

RESOL. XLVI.

An percuiens Religiosum nullo ordine insignitum, & expulsus à Religione incurrat in censuram?

Et quid, si portet habitum, & tonsuram Clericalem?

Et docetur Clericum ex defectu habitus non amittere privilegium Canonis. Ex part. 9. tract. 4. Resol. 44.

§. 1. **Q**uerit hoc Portell in dub. Regul. verb. Manus violenta, n. 3. sic asserens: [Quid, si Religiosus expulsus ab Ordine est laicus, vel alius carens om-

nino Ordine sacro, an hunc percuiens incurrat? Inquit quoddam sic Rodriguez addit, ad Summam, tom. 1. c. 99. concl. 5. quia adhuc est vere Religiosus instantia, maxime si portet Habitum, & Tonsuram clericalem. Si verò hanc non portet, nihil res videtur dubia, & colligenda per alias percipientem verum Clericum non portantem prædicta. Ita ille. Sed si hæc questio resolvenda esset ex principio, quod ait Portell, ego consequenter loquendo dicerem, percipientes in tali casu laicum expulsus à Religione, & incedentes sine Habitu, incidere in censuram; sicuti incedentes percipientes Clericos sine Habitu, & Tonsura incedentes. Nam, licet privilegium Canonis inferius sit fori privilegio, quippe privilegium Canonis late tatum positivo est introductum, privilegium verò fori ex Iure divino provenit: ergo Clerico, cui non competit privilegium fori, nec Canonis privilegium competere debet. Deinde Tridentinum, sess. 23. de reformatione, c. 6. sub privilegio fori, Canonis privilegium videtur comprehendisse: siquidem refert cap. unicum, de Clericis conjug. in 6. ubi Pius II. expresse de priv. Canonis loquitur: nihilominus contrarium dicendum est, ut supra docui: nec obstant adducta in contrarium: nam cto privilegium Canonis inferius sit priv. Canonis fori, est tamen magis necessarium personis Ecclesiasticis, & eorum statui, cum gravius offendatur ex vexatione personalis, quam ex forensi iudicio: præterquam quod privilegium fori cedit aliquoties in diminutionem laicæ potestatis: ac privilegium Canonis in nullius cedit præjudicium. Ergo mirum non est plures condiciones pro privilegio fori requiri, ut perdat, quam pro privilegio Canonis, Tridentinum verò, si bene pendatur, nobis contrarium non est: non enim dixit, servandam esse Constitutionem Bonifacii VIII. in c. Clerici de Clericis conjugatis, in 6. pro omnibus Clericis, sed pro Clericis conjugatis: illi enim nec privilegio fori, nec Canonis gaudent, nisi conditiones à Tridentino præscriptas obtulerint. Idem in casu proposito de laico expulso, tu cogita.

2. Nota tamen hic obiter Baunium in Theol. mor. act. mor. tom. 2. disp. 5. tract. 4. e. 2. optinè docere, probabile esse, Clericum ex defectu habitus, non amittere privilegium Canonis: sed male me citat pro contraria sententia.

RESOL. XLVII.

An Monialis, que sumit potionem, vel pugnis se cedit, pro abortum faciat, incurrat in censuram?

Et quid est dicendum de alio propinante potionem pro abortu faciendo Moniali, illa consentiente sequente efflu? Ex part. 9. tract. 4. Resol. 10.

§. 1. **R**espondeo negativè: quicquid asserat in contrarium noster Naldus in Summa verb. Clerici, cur. num. 4. Et ita hanc sententiam tenet ex Molina, Stephanus Baunius in Theolog. mor. tom. 2. disp. 5. tract. 4. quest. 2. quia hæc non est manuum in jectio nec in seipsam violenta, & contumeliosa; quod tamen Canon exigit. Violentam non esse, hac ratione probatur: Scienti, & volenti non fit propriè iniuria. Nec est etiam percussio sui injuriola statui Ecclesiastico: nam ad eum Monialis non pertinet: status enim Ecclesiasticus est eorum propriè, qui Tonsuram habent, & per eam aggregantur Ecclesiæ. Et hanc sententiam sustinet etiam Rodriguez in Summa, tom. 5. c. 144. num. 12. Garcias in Summa, tract. 3. diff. 3. dub. 1. punct. 2. num. 18. Iacobus Gordonus in Summa, tom. 2. lib. 7. quest. 13. §. 3. n. 33. ubi sic ait: [Inferitur Moniale, que sibi procurat abortum; quantumvis graviter peccet, non contrahit tamen hanc censuram.]

Ob Clerici percussione. Ref. XLVIII. &c. 153

cenfuram; nam, licet violentiam inferat naturæ, (ut in medicinz usu contra febrim,) non tamen persona Ecclesiasticæ, propriè, & præcisè loquendo. [Ita ille, cui etiam adde Præfatum in *Repub. Christi. tom. 2. lib. 1. diff. 2. §. 1. n. 19.* qui citat Cajetanum, Angles, & Barbofam: & novissimè, me citato hanc sententiam defendit Alphonsus de Leone, *de cens. recoll. §. 1. n. 28.* ed quodv dictu est, talis violentia non est iniuriosa, neque statui Ecclesiastico, neque sibi, sed fœtui duntaxat. Et idem dicendum est de alio propinante potionem pro abortu faciendi moniali; ut tradit Portel. in *dubis Regul. verb. Manus violentæ, n. 2.* ubi sic ait: [Procurans abortum monialis, eique potum propinans, illa consentiente non incurrit excommunicationem; quia in primis non dat venenum, nec facit violentiam personæ sacræ, quia Moniale non occidit, imò illa consentit. Si verò occidit fœtum animatum, persona fœtus non est sacræ: nec saltem incurrit hanc positam ob percussione Clerici quicquid sit de excommunicatione Sixtiana propter abortum, moderata per Greg. XIV.] Ita ille.

2. Sed contrarium docet Bordonus in *consil. Regul. 1.1. ref. 28. n. 10.* quia læditur tum fœtus, tum ipsa Monialis. Ego autem puto incidere in excommunicationem Canonis, *Si quis suadente*, extraneum dantem potionem, & sequuto effectu: quia fœtus est pars ventris & viscera matris, ut in simili de fœtu mortuo cum matre sepeliendo dixit Lætorius *tit. 1. de funer. c. 1. n. 42.* Quod firmatur: quia tangens non solum vestimentum, quo Clericus actu induitur; sed etiam equum, vel inherens equo, qui insidet, incidit in excommunicationem: ergo multo magis abortire faciens Moniale; cum non adherens Moniali, sed partem naturalem ipsius lædat: & sic non naturæ, sed personæ religiosæ sit violentia, & corporalis læsio. At his non assentitur ex Cajetano, & aliis, Sayrus *de cens. lib. 3. c. 26. n. 17.* unde utraque opinio est probabilis: sed negativa est probabilior.

RESOL. XLVIII.

An Monialis sumens potionem mortiferam fœtui vel pugnus se percussit ad abortum faciendum, ut postea sequutus est, non solum incidit in penas Bullæ Sixti V. sed etiam in censuram cap. Siquis suadente Diabolo: Ex p. 7. tr. 5. Ref. 40.

Incidere in penas Constitutionis Sixti V. non autem in excommunicationem dicti cap. Si quis suadente Diabolo, docent aliqui. Et ita docet amicissimus Bellochius in *praxi p. 2. q. 8. n. 108.* Capeavilla *de casib. refer. c. 9. quest. 3.* & alij, quos citat & sequitur Mazuch. *tr. de cas. reserv. disp. 2. c. 3. q. 3. diff. 3. n. 67.* quia licet talis percussio sit violenta naturæ, non est tamen iniuriosa statui Ecclesiastico, nec violenta Religiosæ personæ, cum non intendat sibi injuriam inferre, sed tantum fœtui: & docet etiam Avila *de cens. p. 2. c. 5. disp. 3. dub. 12. concl. 2. vers. sequent.* & Bonacina *de cens. disp. 2. quest. 4. punct. 1. §. 1. num. 6.* quibus adde novissimè P. Alphonsum de Leone *de cens. Recoll. §. 1. n. 128.*

RESOL. XLIX.

An Equites D. Iacobi, Alcantara, Calatrava, &c. gaudeant privilegio fori, & Canonis? Et in utroque quid dicendum est, si dicti Equites professionem non emisserint, sed tantum habitum acceperint?

rint? Ex parte 5. tractatu 13. & Miscell. 1. Ref. 44.

1. Negativam sententiam docet Lopez de Texe-
da *contr. 11. dub. 1. num. 16.* ubi sic ait. De Commendatariis, quos vulgo vocat de *Santiago, Calatrava, Alcantara, & de Aris*, quales sunt in Lusitania manifestum est à principio Ordinum ipsorum habuisse hoc Canonis privilegium, illoque perfectissimè gaudere, ut non solum quia Erant Religiosi in communitate viventes, & profitebantur tria vota, tamen quidā eorum solam castitatem conjugalem profiterentur inter quos quidam eorum servabant Regulam D. Augusti, quales erant commendatarij D. Iacobi, & alij regulam D. Benedicti. Sed quia Alexander III. in Bulla quadam edita anno 1175. Commendatarios D. Iacobi approbavit, & tanquam veros Religiosos confirmavit; hodie tamen cum huiusmodi Commendatarij per multos annos in communitate non vivant, & circa vota castitatis, & paupertatis dispensationem obtulerint, imò nec regulam servant, & vivant ut merè seculares, & nullum habeant exercitium obedientiæ, existimo privilegium Canonis non gaudere, & ideo qui eos percussit, non incurrerent prædictam excommunicationem, nisi aliquibus in Regnis, & Provinciis obrinuerit consuetudo, vel privilegium aliquod illis patrocinetur.

2. Sed hæc opinio prorsus est refellenda; & ideo affirmativam sententiam docent communiter Doctores, quos, ego alibi citavi; unde novissimè Ioannes Henriquez in *compend. cas. moral. cap. 20. num. 70.* sic ait. [Tambien se deve advertir que los Cavalleros de las Ordenes Militares, gozan deste Indulto, porque son Religiosos; y aunque algunos Doctores afirman, que los Cavalleros del habito de Santiago, & los demas que hazen voto de castidad con jugal, no gozan, porque se pueden calar; pero no pruevan esto con razon alguna, y assi hablan mas probablemente, los que afirman que todos gozan deste Indulto.] Sic ille; Et, me citato, tenet etiam novissimè hanc opinionem doctissimus, & amicissimus Dominus meus Illustrissimus Ambrosius Machin. Archiepiscopus Calatitanus in *defensione immunitatis Ordinis Militarium, art. 4. n. 37. & art. 5. n. 90.* ubi probat dictos Equites gaudere privilegio Canonis, etiam si professionem non emisserint, sed tantum habitum acceperint, quam doctrinam, ut ipsemet Illustriss. Antistes observat, ego olim docui in *1. part. tr. 6. ref. 22.* De privilegio autem fori, quo gaudent dicti Equites, diximus *suprà in tr. 1.*

RESOL. I.

An percussientes Equites D. Iacobi, Alcantara, Calatrava, &c. incidant in censuram Canonis? Et quid de Novitiis prædictorum Equitum? Et queritur, quid dicendum sit de Commendatariis, in quibus major potest esse difficultas? Et quid de consuetudinibus circa prædicta? Et quid etiam sentiendum est de Equitibus D. Ioannis? Et an qui non Canonice ad statum Clericalem pervenerint, ita ut pro pena sit à gradu deficiendas, veluti si servus, &c. gaudeat privilegio Canonis? Ex p. 9. tr. 4. Ref. 7.

1. Negativè respondet Leone *de cens. recoll. §. 1. n. 25.* ubi sic ait: [Pro huius difficultatis resolutione placet sententia Molinæ *tom. 4. de iustitia disp. 50. n. 5. ad fin.* qui etsi fateatur, hos alios Ordines militares

Sup. hoc in Ref. seq. & in tom. 9. tr. 2. Ref. 169. §. ult. prop. fin. Sed lege prædictum, §. per tot.

Alibi in Resolutionibus not. præterit.

Sup. hoc in Ref. seq. §. 1. in fine.

Quæ nunc est in t. 7. tr. 3. Ref. 54. Et pro sup. contento in lin. penult. huius Ref. in §. 9. tr. 2. Ref. 169. §. 2. Prop. fin.

Sup. hoc in Ref. præterita, & in t. 9. tr. 2. Ref. 169. §. 2. Prop. fin.